

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У РАЗІ ЗБРОЙНОГО НАПАДУ

Мазанка Едуард В'ячеславович

здобувач вищої освіти 3 курсу спеціальність 262
«Правоохорона діяльність» факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Гасимов Шакирем Юсиф Огли

здобувач вищої освіти 3 курсу спеціальність 262
«Правоохорона діяльність» факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Пугаченко Станіслав Олександрович

здобувач вищої освіти 3 курсу спеціальність 262
«Правоохорона діяльність» факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник: Плахотний Артем Павлович

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки, підполковник поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Анотація. *Стаття присвячена вивченню та аналізу ефективних стратегій і тактик, які використовують правоохоронці у випадку конфронтації з збройними нападниками. Автор статті розглядає різноманітні сценарії таких ситуацій та аналізують досвід різних поліцейських підрозділів. Зокрема, детально розглядаються стратегії реагування на різні види озброєння, включаючи вогнепальну та холодну зброю.*

Стаття висвітлює важливі аспекти тактичного навчання поліцейських, яке спрямоване на максимально ефективний контроль ситуації та забезпечення безпеки для громадян та самого правоохоронця. Автор робить акцент на важливості комунікації, координації дій, використанні прихованих засобів та стратегій ведення переговорів у критичних ситуаціях.

Вступ. В сучасних умовах поліція в Україні виконує низку службових та бойових завдань, особливо в територіях, де тривають воєнні дії, а також на звільнених від окупантів територіях. У таких обставинах можуть виникати ситуації, що вимагають застосування поліцейських заходів примусу, таких як фізичний вплив (сила), застосування спеціальних засобів та/або вогнепальної зброї. Це необхідно в тих випадках, коли відбувається збройний напад, раптовий напад із застосуванням бойової техніки або інших засобів, що становлять загрозу для життя та здоров'я громадян та/або працівників поліції.

Під час воєнного стану поліція діє відповідно до призначення та специфіки своєї діяльності, враховуючи обмеження прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб. Ці обмеження визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану». У таких умовах

поліція взаємодіє із військовими та іншими відомствами для забезпечення безпеки та порядку в країні. Важливо, щоб всі заходи були вжиті в межах закону та з урахуванням прав людини та громадянських свобод.

Наше дослідження безумовно спирається на праці видатних вчених, які внесли значний вклад у розвиток теорії та практики даної теми (О.Я.Баєв, В.П. Бахін, А.Ф. Волобуєв, О.В.Одерій, К.О.Чаплинський та ін.). Останніми роками питанням удосконалення підходів у тактиці проведення слідчих оглядів (з урахуванням міжнародного досвіду) приділяли окрему увагу Р. Л. Степанюк, В.І. Цимбалюк, О.О. Юхно, висновки яких також були враховані при проведенні дослідження. Досить цікавими є останні публікації С.С. Чернявського, Т.Г. Тетерятник А.В. Шарніна, Р.П.Чичі та деяких ін.

Виклад матеріалу. У випадку раптового чи збройного нападу на поліцейського, останній застосовує право не видачі попередження про застосування поліцейських заходів примусу, як передбачено пунктом 6 статті 46 Закону України «Про Національну поліцію». Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається у наступних випадках:

При спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, зменшивши визначену ним відстань або доторкнутися до зброї.

- У разі збройного нападу, а також при раптовому нападі із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей.

- Якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу.

- Якщо особа чинить збройний опір.

- Для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю

Важливе місце у цьому питанні займає реакція державних органів влади на надзвичайні події, що були пов'язані із вживанням вогнепальної зброї [4, с. 17].

Поліцейські, які служать у зонах бойових дій під час воєнного стану, повинні мати належну підготовку та екіпірування, а також бути озброєні. У таких обставинах дозволяється не розміщувати ідентифікаційний номер або спеціальний жетон під час виконання своїх повноважень під час воєнного стану.

Як зазначив Плахотний А.П., процес застосування вогнепальної зброї охоплює такі етапи: оголення вогнепальної зброї, приведення її до бойової готовності, спрямування у бік правопорушника, здійснення пострілу за наявності підстав, передбачених статтею 46 Закону України «Про Національну поліцію» без завдання шкоди здоров'ю та життю особи правопорушника.[8 С.221]

Враховуючи зміни, внесені Законом України від 15.03.2022 «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» [1] з метою оптимізації діяльності поліції під час воєнного стану:

Під час воєнного стану поліцейському надається право використовувати підручні засоби для відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському.

Під час воєнного стану поліцейському надається право застосовувати заходи примусу. Порядок застосування заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї) регламентується статтями 42, 43, 44, 45, 46 Закону України «Про Національну поліцію». Стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти

України, без врахування вимог та заборон, передбачених іншими статтями закону. Поліцейський також повідомляє свого керівника та прокурора у випадку застосування заходу примусу щодо осіб, які здійснюють агресію проти України [1].

Під час виконання службово-бойових завдань в небезпечних регіонах важливо систематично працювати над створенням «індивідуального» комплексу засобів та стратегій безпеки. Наприклад, такі рекомендації можуть бути враховані:

- Перевір свій фізичний та емоційний стан перед початком служби.
- Перевір зброю, екіпіровку та транспорт до робочого дня.
- Навчися швидко діставати та перезаряджати зброю в різних умовах.
- Май запасні засоби для нападу та оборони, а також додаткові частини екіпіровки готовими до використання.
- Забезпеч можливість використання резервного зв'язку, зокрема мобільного телефону та телефонної картки.
- Активно оцінюй та аналізуй ситуації в екстремальних умовах, розвивай вміння передбачати події.
- Усвідомлюй ефект «тунельного бачення» та враховуй його під час стресових ситуацій.
- Враховуй затримку між думкою та дією, а також час на виконання пострілу.
- Оволодай контролем навколишнього простору, включаючи звуки, об'єкти, людей та рухи.
- Слідкуй за збереженням зброї та спецзасобів.
- Використовуй своє місцезнаходження як стратегічну позицію в різних ситуаціях.
- Розвивай плани, які розроблені особисто та спільно з колегами.
- Контролюй оточуючий простір, поділяючи його на сектори та взаємодіючи з напарником.
- У випадку великого ризику викликай підтримку.
- Застосовуй кодові слова, фрази та жести для передачі інформації за необхідності.
- Не випускай підозрілу особу із поля зору.

Якщо розглядати справу про затримання озброєних осіб, цей захід має свої особливості, які проявляються у підготовчих заходах, складі групи для затримання та використуваних тактичних прийомах.

Коли є інформація про те, що озброєна особа хоче вчинити правопорушення, важливо врахувати можливих свідків та заручників, які можуть бути використані злочинцем для приховування своїх дій та інших цілей. Також необхідно отримати відомості про ступінь небезпеки підозрюваного, ступінь озброєності, характер наявної зброї та рівень володіння нею, а також фізичні можливості даної особи [7, с. 37].

Тактичні операції та затримання підозрюваних часто відбуваються в умовах тактичного ризику, і їх успішність не завжди гарантована. Отже, керівник операції повинен розглядати не лише основний варіант затримання, але й резервний, який може бути негайно реалізований у разі невдачі основного варіанта.

Усі аспекти затримання мають на меті уникнення або подолання збройного опору та нападу, а також мінімізацію або усунення можливих втрат серед правоохоронців, а також забезпечення ефективності захоплення злочинців. Отже, в сучасних умовах особливу увагу слід звертати на тактику та особливості дій поліцейських під час затримання озброєних осіб з метою запобігання нещасних випадків та загибелі співробітників Національної поліції України [2, с. 56].

В умовах збройного нападу на поліцейських важливо розглядати та вдосконалювати тактику їхніх дій, щоб забезпечити максимальний рівень безпеки та ефективності. Тактика поліцейських у випадку збройного нападу є ключовим елементом забезпечення порядку та захисту громадян. Слід облаштувати кілька позицій для важкого озброєння й періодично міняти місця чергування цих вогневих засобів. [3, с. 26].

Початковий етап тактичних дій передбачає швидку реакцію та адекватне розподілення сил та ресурсів. Поліцейські повинні швидко оцінити ситуацію, визначити загрози та визначити стратегію втручання. Це включає в себе організацію блокади, створення безпечних зон для громадян та партнерів правопорядку, а також управління інформацією.

Далі, ефективна комунікація між поліцейськими та координація їхніх дій є критичною. Важливо встановити чіткі канали зв'язку та використовувати їх для обміну інформацією. Це допомагає уникнути непорозумінь та забезпечити спрямованість зусиль всієї команди. Результати аналізу практики правоохоронної діяльності поліції у різних регіонах світу свідчать про те, що домінуючою формою реагування на протиправні дії є застосування вогнепальної зброї на ураження [4, с. 20].

Однією з ключових складових тактики є тренування на реальних сценаріях. Поліцейські повинні систематично проводити тренування, які моделюють ситуації збройних нападів, щоб підняти рівень готовності та спритності реагування. Це допомагає покращити реакцію на стресові ситуації та вдосконалювати спільну роботу команди.

Важливо також враховувати роль технологій у тактиці дій поліцейських. Використання сучасних засобів спостереження, зв'язку та інших технічних засобів може значно полегшити процес координації та контролю ситуації. Загалом, тактика дій поліцейських у разі збройного нападу базується на ретельному плануванні, координації команди, ефективній комунікації та тренуванні на реалістичних сценаріях. Це забезпечує необхідний рівень відповіді та контролю в умовах, що вимагають негайних та добре спрямованих заходів.

Роль правоохоронних органів у сучасному суспільстві постійно еволюціонує, відповідаючи змінам в оточенні, і поліцейські підрозділи прагнуть активно адаптуватися до нових викликів, використовуючи передовий досвід. Систематичне навчання, постійне оцінювання, зосереджене на вдосконаленні знань і навичок, а також впровадження механізмів підзвітності визначаються як ключові елементи, необхідні для забезпечення поліцейськими необхідних компетенцій для ефективного виконання їхніх обов'язків

Ці тактичні прийоми мають стратегічну мету: підтримувати громадську безпеку, захищати суспільство та притягати до відповідальності злочинців, які вчинили тяжкі чи особливо тяжкі злочини. Поліцейські, об'єднуючи тактичні навички, етичну поведінку та відданість справі, відіграють вирішальну роль у забезпеченні безпеки громади та в підтримці принципів законності та порядку.

Тактика, яку застосовують працівники поліції України при затриманні злочинців, що вчинили тяжкі злочини, вимагає комплексного і стратегічного підходу. Співзвучно з діючим законодавством України, правоохоронці можуть ефективно захистити громадян, себе та одночасно забезпечити успішне затримання підозрюваних. Такий підхід відображає високий рівень професіоналізму та зобов'язання поліцейських перед громадою та законом.

Висновки. Підбиваючи підсумки розгляду теми щодо тактики дій поліцейських під час раптового або збройного нападу на працівників поліції в умовах воєнного

стану, важливо відзначити, що з початку повномасштабної війни обсяг завдань, які покладаються на Національну поліцію, значно зросли. Це включає щоденну роботу із викриття мародерів та відпрацювання диверсійно-розвідувальних груп. До цього додалась контрдиверсійна діяльність, спрямована на виявлення та запобігання дій ворога, надання допомоги військовим, евакуацію цивільних, а також активну участь у гуманітарному напрямку. З'явилися завдання, які не існували раніше, і українські поліцейські виявляють високий професіоналізм в їх виконанні.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580- VIII. 2015. № 146.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-5&p=1244220374102612>.
3. Албул С.В. Організація і тактика несення служби на блокпостах підрозділами Національної поліції України. 2022. С. 38.
4. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навчальний посібник. 2018. С. 118
5. Підготовка та проведення спеціальних операцій у збройних конфліктах : методичні рекомендації. А. В. Ярославський, О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, І. Ю. Землянський, М. Д. Курляк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 104 с.
6. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
7. Тактична підготовка працівників патрульної поліції: мультимедійний навч. Посібник / О.В. Каверін, Є.В. Гузенко, Б.В. Ліщук, В.В. Підвисоцький. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2017.
8. Плахотний А.П., Карпенко О.М. Щодо розмежування поняття "застосування" та "активне застосування" " вогнепальної зброї. ПРАВОВИЙ ЧАСОПИС ДОНБАСУ / LAW JOURNAL OF DONBASS № 4(81) ч. 1, 2022. С. 200-203